

**rijksuniversiteit
groningen**

**faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen**

De Profielkeuze van Vmbo-tl leerlingen

**Een Onderzoek naar de Factoren die volgens Vmbo-tl Leerlingen zelf een rol hebben gespeeld bij
hun Voorlopige Profielkeuze**

Tjarda Wietsma

S2550199

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Onderwijswetenschappen

Master thesis

Versie 1

Eerste beoordelaar: Hanke Korpershoek

Tweede beoordelaar: Jan-Willem Strijbos

1 juni 2023

Aantal woorden: 8887

Abstract

The (school) careers of vmbo-tl students begin with making a profile choice in secondary education. Several factors play a role here. Little scientific research has been done on which factors play a role in the profile choice of vmbo-tl students. This thesis research therefore aims to gain more insight into the factors that, according to vmbo-tl students themselves, played a role in their preliminary profile choice.

Two research questions have been drawn up, namely:

- According to vmbo-tl students, which factors played a role in their preliminary profile choice?
- Are there differences between vmbo-tl students who have chosen different preliminary profiles?

A qualitative study was conducted. It used data from 19 vmbo-tl students from the second year of secondary education. These data were previously collected by researchers at the University of Groningen in the framework of the Flow-vo project. A researcher from the Flow-vo project conducted group interviews with vmbo-tl students, among others, about their experiences making a profile choice and what factors played a role in their profile choice. Through thematic analysis, these data were coded and then analyzed. From the thematic analysis a number of factors emerged that, according to vmbo-tl students themselves, play or have played a role in making a profile choice. The factors that emerged in this study are: "intention of behavior" (attitudes, subjective norms, perceived behavior control), "capacities of students", "interests of students", "future prospects" (e.g. job opportunities/salary), "offer of the school in terms of subjects, profiles and guidance" and "gender stereotyping". With these insights, schools may be able to improve profile guidance for vmbo-tl students.

Inleiding

De prognose is dat in Nederland de komende jaren de kwaliteit van onder andere de sectoren onderwijs, zorg, techniek en ICT onder druk komt te staan in verband met grote personeelstekorten in deze sectoren (Bakens et al., 2021; Rijksoverheid, 2022). Voor het mbo-werkveld geldt dit met name voor de sector techniek (Bakens et al., 2021). Negatieve gevolgen van personeelstekorten in de technieksector kunnen zijn dat de verduurzaming, digitalisering en energietransitie vertraagd worden (Rijksoverheid, 2023). Hierdoor kan de concurrentiepositie van Nederland ten opzichte van andere landen achteruitgaan. Aangezien tekorten aan personeel negatieve gevolgen kunnen hebben voor de maatschappij is het van belang om deze tekorten op te lossen en ook in de toekomst te voorkomen. Hiervoor moet eerst achterhaald worden waar de personeelstekorten precies vandaan komen. Een belangrijke oorzaak is dat te weinig jongeren worden opgeleid voor de sector techniek (Bakens et al., 2021; Rijksoverheid 2023).

Wanneer de vraag vanuit de arbeidsmarkt naar afgestudeerden van een bepaalde opleidingssector groter is dan het aanbod aan afgestudeerden, dan is er een tekort in deze sector (Bakens et al., 2021). In schooljaar 2021-2022 heeft de sector “techniek, industrie en bouwkunde” 95.975 mbo-studenten (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). Echter staan er in 2022 naar verwachting in de sector techniek en gebouwde omgeving 94.200 vacatures open (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, 2022). Aangezien de mbo-studenten niet allemaal binnen een jaar klaar zijn met hun opleiding, is de vraag naar afgestudeerden veel groter dan het aanbod.

Bijna driekwart (72,3%) van de instroom in het mbo in schooljaar 2020-2021 is afkomstig van het vmbo (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.-b). In schooljaar 2016-2017 maakten 80% van de vmbo-leerlingen de overstap naar het mbo (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, z.d.-a). Vugteveen et al. (2016) hebben een onderzoek uitgevoerd naar hoe de overgang van leerlingen van het vmbo naar het mbo verloopt. De meerderheid van vmbo-leerlingen kiest een vervolgopleiding in een sector die aansluit bij het gekozen profiel in het vmbo. Echter is uit dit

onderzoek ook naar voren gekomen dat ook een deel van de vmbo-leerlingen een vervolgopleiding in een niet-verwante sector kiest op basis van de gekozen sector in het vmbo. Het onderzoek laat zien dat 30,4% van de vmbo-leerlingen na het voortgezet onderwijs een vervolgopleiding binnen een sector kiest dat niet verwacht wordt op basis van het gekozen profiel in het vmbo. Van de vmbo-tl leerlingen kiest 22,7% van de leerlingen een niet-verwante vervolgopleiding. Deze niet-verwante overgangen van het vmbo naar het mbo komen het meeste voor bij leerlingen die op het vmbo de sector techniek hebben gekozen. Van alle vmbo-leerlingen die een niet-verwante overgang maken, heeft 63,4% de sector techniek gevolgd in het voortgezet onderwijs. Van de vmbo-leerlingen die kader, gemengde leerweg of tl hebben afgerond en een niet-verwante overgang heeft gemaakt, heeft 51,9% de sector techniek gevolgd (Vugteveen et al., 2016). Hiermee gaan er dus potentiële mbo-leerlingen in de techniek verloren, terwijl de perspectieven op de arbeidsmarkt voor de sector techniek wel gunstig zijn (Bakens et al., 2021; Rijksoverheid 2023).

Een eerste stap richting het kiezen van een opleiding begint bij het maken van de profielkeuze door leerlingen op relatief jonge leeftijd (Korpershoek et al., 2022; Wichgers et al., 2022). Bij het maken van een profielkeuze kiezen leerlingen voor een bepaald vakkenpakket, waardoor de opties voor een vervolgopleiding worden verminderd worden (Korpershoek et al., 2016). Vmbo-tl leerlingen moeten al in het tweede leerjaar een keuze maken uit de profielen "Economie", "Zorg en Welzijn", "Techniek" en "Landbouw" (Korpershoek et al., 2016; Rijksoverheid, z.d.; Wichgers et al., 2022). Deze leerlingen zijn dan meestal pas 13 of 14 jaar oud en veel leerlingen weten op deze relatief jonge leeftijd echter nog niet welk profiel en welke vakken zij willen kiezen of welke opleiding zij willen volgen (Korpershoek et al., 2022).

Volgens Jin et al. (2011) zijn er bovendien grote verschillen in de kwaliteit van de informatie die jongeren beschikbaar hebben voor het maken van keuzes wat betreft een vakkenpakket of studierichting. Het Engelse Ministerie van Onderwijs heeft geconcludeerd dat veel jongeren hierdoor vakken en studierichtingen kiezen met een ongunstig toekomstperspectief (Wolf, 2011). Aangezien uit onderzoek (Jin et al., 2011) naar voren gekomen is dat mensen altijd de best mogelijke keuze proberen

te maken uit de informatie die zij ter beschikking hebben, is het belangrijk dat jongeren betrouwbare informatie krijgen waarop ze hun keuze kunnen baseren, bijvoorbeeld over het gunstige arbeidsmarktperspectief van techniekopleidingen in het mbo. Deze keuzes hebben namelijk al wel invloed op het verdere leven van jongeren, bijvoorbeeld wat betreft vervolgopleiding, toekomstige baan en het welzijn van de jongeren in de toekomst (Jin et al., 2011).

In dit thesis-onderzoek zal gebruik gemaakt worden van twee theoretische modellen om keuzegedrag te bestuderen, namelijk de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) en social cognitive career theory (Lent et al., 1994). Deze theoretische modellen zullen hierna verder toegelicht worden. Eerder onderzoek (Dijks, z.d.) laat zien dat profielkeuzeintenties van jongeren aan de hand van rationele keuzetheorieën goed verklaard kunnen worden. Een voorbeeld van een rationele keuzetheorie is de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991). De Theory of Planned Behavior is een gedragstheorie die gebruikt kan worden om gedragskeuzes te verklaren, zoals het maken van profielkeuze of studiekeuze (Dijks, z.d.). Volgens de Theory of Planned Behavior kan de intentie om het gedrag uit te voeren het werkelijke gedrag het meest direct voorspellen. Deze intentie gaat over in hoeverre mensen bereid zijn moeite te doen om het gedrag te vertonen. De intentie van het gedrag wordt volgens deze theorie beïnvloed door drie factoren (Ajzen, 1991; Dijks, z.d.). De eerste factor is de attitude die een persoon heeft ten opzichte van het gedrag. Deze factor gaat over of iemand positieve of negatieve houding heeft ten opzichte van bepaald gedrag, dat wil zeggen, bepaalde keuzeopties. In dit thesis-onderzoek gaat het hierbij over de houding die een vmbo-tl leerling heeft ten opzichte van de vier profielen waaruit hij kan kiezen. Een leerling vindt bijvoorbeeld het profiel "economie" interessant, maar het profiel "landbouw" spreekt hem niet aan. De tweede factor is de subjectieve norm, oftewel wat anderen in de omgeving van de persoon van het gedrag vinden (bv. wat je volgens hen zou moeten kiezen). In dit thesis-onderzoek gaat het hierbij bijvoorbeeld over wat ouders en vrienden van een leerling vinden van een bepaalde profielkeuze. De sociale druk vanuit de omgeving speelt bij deze factor een belangrijke rol. De derde factor is de mate van waargenomen gedragscontrole. Dit gaat over hoe zeker iemand is dat hij controle heeft over het gedrag. Ervaringen

uit het verleden en ideeën over mogelijke moeilijkheden in de toekomst spelen hebben invloed op de mate van de waargenomen gedragscontrole (Ajzen, 1991; Dijks, z.d.). In dit thesis-onderzoek gaat het bij deze factor bijvoorbeeld over of een leerling gelooft dat hij het niveau van een bepaald profiel aankan. De Theory of Planned Behavior is vooral geschikt voor keuzemomenten waarbij de gevolgen van de keuze niet helemaal van tevoren in te schatten zijn, zoals bij het maken van een profielkeuze het geval is (Dijks, z.d.). Dit thesis-onderzoek zal gaan over factoren die invloed hebben op het maken van een profielkeuze. Daarom is de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) een bruikbaar model voor dit onderzoek om die factoren te bestuderen.

Een ander theoretisch model dat kan helpen om loopbaankeuzes, zoals het maken van een profielkeuze, te helpen verklaren, is de social cognitive career theory van Lent et al. (1994). De social cognitive career theory (Lent et al., 1994) is gebaseerd op de social cognitive theory van Bandura (1986). De social cognitive career theory (Lent et al., 1994) bestaat uit meerdere factoren die met elkaar samenhangen. De hoofdfactoren van deze theorie zijn "zelfeffectiviteit", "resultaatsverwachtingen" en "doelen". De factor "zelfeffectiviteit" betreft de beoordeling van iemand over zijn of haar eigen capaciteiten die nodig zijn om een bepaalde taak te volbrengen. In dit thesis-onderzoek gaat het hierbij bijvoorbeeld over of een leerling denkt dat hij over de capaciteiten beschikt om een bepaald profiel met succes te kunnen afronden. De factor "resultaatsverwachtingen" gaat over de persoonlijke opvattingen die iemand heeft over de gevolgen van zijn of haar gedrag, oftewel welk resultaat levert dit op. In dit thesis-onderzoek gaat het hierbij over wat een leerling denkt te kunnen bereiken met de keuze voor een bepaald profiel. Een leerling denkt bijvoorbeeld dat hij veel mogelijkheden heeft wat betreft vervolgopleiding na het afronden van dit profiel. De factor "doelen" heeft te maken met de intentie die iemand heeft om een bepaald resultaat in de toekomst te bereiken. Volgens de social cognitive theory (Bandura, 1986) helpt het stellen van doelen bij het reguleren van iemands eigen gedrag (Lent et al., 1994). In dit thesis-onderzoek gaat het hierbij over wat de leerling voor toekomstwensen en -plannen heeft. Een leerling kan bijvoorbeeld voor het profiel "economie" kiezen, omdat hij later een eigen onderneming wil beginnen. De hiervoor genoemde hoofdfactoren

worden in de social cognitive career theory in samenhang gebracht met andere factoren, zoals persoonlijke factoren (bv. geslacht), omgevingsfactoren (bv. familie en vrienden) en factoren op het gebied van leerervaringen. Met dit model kunnen drie aspecten van loopbaanontwikkeling die onderling met elkaar samenhangen verklaard worden. Het eerste aspect gaat over de totstandkoming van interesses die interessant zijn kunnen voor iemands carrière. Het tweede aspect gaat over hoe school- en loopbaankeuzes worden gemaakt. En het derde aspect gaat over hoe succes behaald wordt in de (school-)loopbaan (Lent et al., 1994). Er zijn meerdere empirische onderzoeken gedaan waarin de bruikbaarheid van de social cognitive career theory is onderzocht (Jiang & Zhang, 2012; Sevilla & Rangel, 2022). In Chili is door Sevilla en Rangel (2022) onderzocht of de social cognitive career theory de loopbaanontwikkeling van postsecundaire studenten in het technische beroepsonderwijs kan verklaren. Zij hebben dit onderzocht door vragenlijsten af te nemen bij 698 tweedejaars postsecundaire studenten in het technische beroepsonderwijs in Chili. De onderzoekers hebben op basis van de resultaten van dit onderzoek geconcludeerd dat de social cognitive career theory inderdaad een geschikt model is om de loopbaanontwikkeling van deze studenten te verklaren (Sevilla & Rangel, 2022). In China hebben Jiang en Zhang (2012) de bruikbaarheid van de social cognitive career theory onderzocht door vragenlijsten af te nemen bij 578 studenten die een technische middelbare beroepsopleiding volgen met als hoofdvak elektrotechniek. Deze onderzoekers hebben geconcludeerd dat onder andere de factoren "geslacht" en "woonplaats" van de social cognitive career theory gebruikt kunnen worden om de academische doelen en interesses van studenten die een technische middelbare beroepsopleiding volgen te voorspellen (Jiang & Zhang, 2012). De social cognitive career theory is daarom eveneens een geschikt model om te gebruiken voor dit onderzoek, omdat het maken van een profielkeuze een onderdeel is van de verdere loopbaanontwikkeling van vmbo-tl leerlingen. Dit model zal daarom kunnen helpen om de factoren die volgens vmbo-tl leerlingen een rol hebben gespeeld bij de gemaakte profielkeuze te verklaren.

De afgelopen decennia zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar factoren die een rol spelen in loopbaankeuzes van jongeren (Delay, 2020; Denissen et al., 2007; Dom & Yi, 2018; Jeffries et

al., 2020; Hipkins & Vaughan, 2019; Luan et al., 2023; Mtemeri, 2020; Nawabi, 2019; Quijano-Pagutayao et al., 2020; Wichgers, z.d.; Wilkes et al., 2015; Wolf, 2011). Bij het maken van een profielkeuze spelen volgens deze onderzoeken meerdere factoren een rol. De belangrijkste bevindingen uit deze onderzoeken worden hieronder besproken. Uit een onderzoek van Wichgers (z.d.) is gebleken dat mentoren en decanen de capaciteiten van leerlingen, interesses van leerlingen en het toekomstperspectief de belangrijkste factoren vinden bij het maken van een profielkeuze. Echter roept het onderzoek van Wichgers (z.d.) de vraag op of de leerlingen dit zelf ook als de belangrijkste factoren ervaren en dus meenemen in hun profielkeuze, aangezien de leerlingen zelf uiteindelijk de keuze maken voor een profiel en niet de decanen en mentoren.

Uit een literatuurreview (Hipkins & Vaughan, 2019) is ook gebleken dat het maken van een profielkeuze een complex samenspel is van verschillende factoren. Leerlingen en hun ouders denken vaak dat de gemaakte keuze volledig een eigen keuze is. Maar zowel bewust als onbewust spelen veel factoren een rol, zoals de interesses van de leerling, het plezier wat de leerling heeft in bepaalde vakken, de behaalde cijfers voor bepaalde vakken, de opvattingen over de toekomstmogelijkheden (werkgelegenheid en salaris) met een bepaald profiel, de opties die de school aanbiedt qua profielen en vakken en publieke acties om bepaalde sectoren meer te promoten.

In Franstalig Zwitserland is een etnografisch onderzoek uitgevoerd naar keuzeprocessen van leerlingen binnen het beroepsonderwijs (Delay, 2020). Voor dit onderzoek werden 21 leerlingen geïnterviewd die bijna het einde van de leerplicht hadden bereikt. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat onder andere de kansen op de arbeidsmarkt en de vriendengroep invloed hebben gehad op de keuzeprocessen van deze leerlingen.

Er zijn meer onderzoeken gedaan naar de invloed van de omgeving, zoals vrienden, op de studiekeuzes van jongeren. Uit een onderzoek van Mtemeri (2020) onder jongeren in Zimbabwe is bijvoorbeeld gebleken dat jongeren zich bewust en onbewust laten beïnvloeden door hun vrienden bij het maken van keuzes in hun carrière. Jongeren geven elkaar adviezen, moedigen elkaar aan om een bepaalde keuze te maken of geven elkaar informatie over verschillende carrièremogelijkheden

(Mtemeri, 2020). Ook ouders blijken een grote invloed te hebben op de keuzes die jongeren maken in hun carrière (Nawabi, 2019). Dit kan zowel bewust als onbewust gebeuren. Sommige ouders inspireren hun kinderen om alle carrièremogelijkheden te verkennen, terwijl andere ouders hun kind in een bepaalde richting willen sturen (Nawabi, 2019).

Het zelfbeeld van leerlingen over hun eigen capaciteiten kan daarnaast een mogelijke factor zijn voor het kiezen van een profiel. Het goed presteren in een bepaalde taak en het hebben van een positief zelfbeeld over bepaalde capaciteiten, die nodig zijn voor deze taak, hebben een positieve wisselwerking op elkaar (Bandura, 1977; Denissen et al., 2007). De theorie over zelfeffectiviteit (Bandura, 1977) stelt dat wanneer mensen geloven in hun eigen kunnen, dat de kans groter is dat ze een taak met succes afronden. Dit zou kunnen betekenen dat wanneer vmbo-tl leerlingen geloven dat ze een profiel of bepaalde vakken aankunnen, dat de kans groter is dat ze dit profiel of deze vakken met succes afronden. Ook uit een ander onderzoek (Denissen et al., 2007) blijkt dat de factor "capaciteiten" invloed kan hebben op het kiezen van een vakkenpakket. Een longitudinaal onderzoek is uitgevoerd naar de schoolprestaties, interesses en het zelfbeeld van de eigen capaciteiten bij 1000 kinderen (Denissen et al., 2007). Deze kinderen werden gevolgd voor dit onderzoek van hun zesde tot hun zeventiende jaar. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat wanneer kinderen goed presteren in een bepaalde sector, dat zij zich ook vaardiger voelen en meer geïnteresseerd zijn in deze sector. Wanneer een leerling goed presteert in een vak, wordt het zelfbeeld over zijn capaciteiten voor dit vak groter. En wanneer een leerling een positief zelfbeeld heeft over zijn capaciteiten voor een bepaald vak, presteert hij waarschijnlijk beter in dit vak (Bandura, 1977; Denissen et al., 2007). Voor dit thesis-onderzoek kan dit betekenen dat leerlingen die goed zijn in bepaalde vakken ook meer interesse hebben om deze vakken te kiezen binnen hun profiel.

Geslacht is uit eerder onderzoek naar voren gekomen als een factor dat invloed heeft op de keuze voor STEM-onderwijs (Jeffries et al., 2020; Dom & Yi, 2018) Uit een onderzoek (Jeffries et al., 2020) onder 7442 twaalfjarige Australische leerlingen is naar voren gekomen dat meisje minder vaak dan jongens kiezen voor STEM-onderwijs (science, technology, engineering, mathematics). Ook uit een

empirisch onderzoek van Dom en Yi (2018) onder 610 Zuid-Koreaanse leerlingen is gebleken dat meisjes vaak niet voor STEM-vakken kiezen.

Volgens Jeffries et al. (2020) komt dit onder andere door de houding van meisjes ten opzichte van een carrière in de techniek en wetenschap, bijvoorbeeld dat werken in de techniek en wetenschap alleen geschikt voor “nerds” is. Er is nog meer onderzoek gedaan naar de houding van studenten ten opzichte van bepaalde sectoren. Eerder onderzoek (Wilkes et al., 2015) laat zien dat studenten bijvoorbeeld kiezen voor een opleiding in de zorg, omdat ze het leuk vinden om te zorgen voor mensen en om mensen te helpen. De studenten uit dit onderzoek denken daarnaast ook dat ze met een opleiding in de zorg zeker zijn van een baan in de toekomst (Wilkes et al., 2015). Uit een onderzoek (Quijano-Pagutayao et al., 2020) onder Filipijnse studenten is naar voren gekomen dat studenten kiezen voor een carrière in de landbouw, omdat ze al ervaring hebben met werken in de landbouw. Deze ervaring hebben ze dan vaak opgedaan binnen een familiebedrijf. Een Vietnamees onderzoek van Luan et al. (2023) laat zien dat studenten kiezen voor een opleiding in de richting economie, omdat ze bijvoorbeeld een familiebedrijf willen overnemen, een hoog salaris denken te kunnen verdienen later en veel verschillende mogelijkheden hebben na het afronden van deze opleiding.

De sociaaleconomische status van leerlingen is tot slot ook een factor die uit eerder onderzoek naar voren is gekomen. In het onderzoek van Jeffries et al. (2020) werd een indirecte relatie gevonden tussen de sociaaleconomische status van leerlingen en de keuze voor STEM-onderwijs. Leerlingen uit gezinnen met een hogere sociaaleconomische status hebben thuis vaak betere leermogelijkheden en worden meer gemotiveerd door de ouders (Jeffries et al., 2020). Uit het onderzoek van Dom en Yi (2018) blijkt echter dat de sociaaleconomische status van leerlingen geen invloed heeft op de keuze voor STEM-vakken.

Dit thesis-onderzoek heeft als doel om meer inzicht te krijgen in de factoren die, volgens de vmbo-tl leerlingen zelf, een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze. Er zijn al wel onderzoeken gedaan naar factoren die een rol spelen bij de profielkeuze van Nederlandse havo/vwo leerlingen en naar leerlingen in het buitenland die een niveau volgen dat vergelijkbaar is met vmbo-tl

(Delay, 2020; Denissen et al., 2007; Dom & Yi, 2018; Jeffries et al., 2020; Hipkins & Vaughan, 2019; Luan et al., 2023; Mtemeri, 2020; Nawabi, 2019; Quijano-Pagutayao et al., 2020; Wichgers, z.d.; Wilkes et al., 2015; Wolf, 2011). Factoren die uit de bovenstaande onderzoeken naar voren zijn gekomen zijn: capaciteiten van leerlingen, interesses van leerlingen, toekomstperspectief, houding ten opzichte van vakken, zelfeffectiviteit, waargenomen gedragscontrole, aanbod aan vakken/profielen vanuit de school, publieke acties om bepaalde sectoren meer te promoten, invloed van de omgeving en genderstereotypering. Echter is er nog weinig onderzoek gedaan naar de factoren die een rol spelen bij de profielkeuze van vmbo-tl leerlingen. Het doel van dit thesis-onderzoek is daarom om meer kennis op te doen over factoren die volgens vmbo-tl leerlingen zelf een rol spelen bij het maken van een profielkeuze. Door meer te weten te komen over deze factoren, kan men meer inzicht krijgen in de loopbaankeuzes die jongeren maken. Men kan bijvoorbeeld meer inzicht krijgen in de redenen waarom leerlingen wel of niet voor een technisch profiel kiezen. Eventueel zou met deze nieuwe kennis en inzichten de profielkeuzevoorlichting beter afgestemd kunnen worden op het beeld wat vmbo-tl leerlingen op dit moment hebben van bepaalde profielen.

Zoals al eerder is benoemd, is er met name een personeelstekort in de mbo-sector techniek (Bakens et al., 2021). Aangezien vmbo-tl leerlingen al in het tweede jaar een profiel moeten kiezen is het de vraag of zij hierbij rekening houden met het toekomstperspectief, bijvoorbeeld met baankansen in sectoren met personeelstekorten, of dat ze met name rekening houden met hun eigen interesses en capaciteiten (Wichgers, z.d.). Om de profielkeuzebegeleiding van toekomstige vmbo-tl leerlingen te kunnen verbeteren is het nuttig om meer inzicht te krijgen in factoren die invloed hebben op het kiezen van een bepaald profiel. Het is belangrijk dat vmbo-tl leerlingen goede begeleiding krijgen bij het maken van een profielkeuze, want dit is namelijk de eerste stap voor de verdere loopbaan. Daarom zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Welke factoren hebben volgens vmbo-tl leerlingen een rol gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze?
- Zijn er hierbij verschillen tussen vmbo-tl leerlingen die verschillende voorlopige profielen hebben gekozen?

Methode

Onderzoeksdesign

De twee onderzoeksvragen zijn onderzocht door een kwalitatief onderzoek uit te voeren. Voor dit onderzoek zijn interviewdata gebruikt die al eerder verzameld zijn door onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen in het kader van het Flow-vo project. Het Flow-vo project omvatte onder meer dataverzameling over de schoolloopbanen van leerlingen en van de keuzes die leerlingen maken in het voortgezet onderwijs (Flow-vo, z.d.).

Participanten

De doelpopulatie van dit onderzoek waren leerlingen die in het voortgezet onderwijs de theoretische leerweg van het vmbo volgen (vmbo-tl). Het Flow-vo project heeft data verzameld bij 14 Nederlandse scholen voor voortgezet onderwijs (Wichgers, 2023). Voor dit onderzoek is data van 7 van de 14 scholen gebruikt, omdat op deze 7 scholen vmbo-tl leerlingen zijn geïnterviewd. De andere 7 scholen boden het niveau vmbo-tl niet aan. Deze scholen liggen in de provincies Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Utrecht, waardoor dit thesis-onderzoek een beeld geeft van leerlingen uit verschillende regio's in Nederland. In totaal is er data van 19 vmbo-tl leerlingen gebruikt voor dit onderzoek. De leerlingen zaten op het moment van interviewen in klas 2.

Procedure en meetinstrument

Het onderzoeksplan van het Flow-vo project is goedgekeurd door de ethische commissie van de afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. De scholen die hebben meegewerkt aan het Flow-vo project zijn gevonden via warme en koude contacten van de onderzoekers van het Flow-vo project (I. J. M. Wichgers, persoonlijke communicatie, 8 mei 2023). Er is hierbij gestreefd naar een zo divers mogelijke steekproef van scholen in het voortgezet onderwijs, waardoor de deelnemende scholen van elkaar verschillen wat betreft plaats in Nederland, stedelijkheid en denominatie.

Een onderzoeker van het Flow-vo project heeft, na de goedkeuring van het Flow-vo project door de ethische commissie, interviewvragen opgesteld aan de hand van wetenschappelijke literatuur over de profielkeuze, vakkenkeuze en studiekeuze van leerlingen in het voortgezet onderwijs (Wichgers, 2023). Voordat de onderzoeker de interviews kon afnemen bij de leerlingen, kregen de ouder(s) of voogd(en) een informatiebrief. In deze informatiebrief werd het doel van het interview uitgelegd en werd vermeld dat de resultaten van de leerlingen anoniem verwerkt zouden worden in het onderzoeksrapport. Alle leerlingen en hun ouder(s) of voogd(en) hebben hierna een informed consentformulier ondertekend voor de afname van de interviews. Vervolgens zijn de interviews met de leerlingen afgenomen in de periode tussen januari 2019 en september 2020.

Er zijn leerlingen geïnterviewd over onder andere hun ervaringen met het maken van een profielkeuze en over welke factoren een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze (Wichgers, 2023). Voor deze interviews heeft de onderzoeker van het Flow-vo project semigestructureerde groepsinterviews afgenomen. De interviews zijn afgenomen in groepjes van meestal 3 leerlingen. De leerlingen werden willekeurig uitgekozen door een decaan of mentor van de leerlingen (I. J. M. Wichgers, persoonlijke communicatie, 8 mei 2023). Er is onder andere de vraag gesteld: "Waarom/waardoor heb je voor je profiel gekozen?". Deze vraag gaat over de factoren voor het kiezen van een profiel en kan daardoor bruikbare informatie opleveren om de twee onderzoeksvragen te beantwoorden. Daarnaast zijn er vragen gesteld over 10 andere onderwerpen die ook te maken hebben met de profielkeuze (zie bijlage 2). Aangezien het kon zijn dat leerlingen hierop ook iets gezegd hebben over factoren die een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze zijn de antwoorden op deze vragen meegenomen binnen dit onderzoek.

Data-analyse

De afgenomen interviews zijn getranscribeerd en gepseudonimiseerd door een onderzoeker van het Flow-vo project. Er is in de interviewtranscripten gezocht naar uitspraken van leerlingen over de factoren die een rol hebben gespeeld bij het maken van hun profielkeuze. Dit is gedaan aan de hand

van een thematische analyse met behulp van het computerprogramma ATLAS.ti. Volgens Braun en Clarke (2006) is thematische analyse een methode waarmee patronen in data gevonden kunnen worden. Deze patronen worden door Braun en Clarke (2006) thema's genoemd. De methode thematische analyse bestaat uit zes stappen. De eerste stap is vertrouwd raken met de data. De tweede stap is het opstellen van begincodes. De derde stap is het zoeken naar thema's. De vierde stap is het herzien van thema's. De vijfde stap is het definiëren en namen geven aan de gevonden thema's. De zesde en laatste stap is het schrijven van het verslag.

Bij deze thematische analyse is zowel een inductieve als een deductieve benadering gehanteerd. Er is om te beginnen een deductieve benadering gehanteerd, aangezien de begincodes (hoofdcodes en subcodes) uit wetenschappelijke theorieën en eerder onderzoek, die te maken hebben met de profielkeuze van vmbo-tl leerlingen, zijn gehaald. Er is een vervolgens een eerste versie van een codeboek opgesteld (zie bijlage 1). De hoofdcodes van de eerste versie van het codeboek waren "intentie van het gedrag", "capaciteiten van leerlingen", "interesses van leerlingen" en "toekomstperspectief". De hoofdcode "intentie van het gedrag" komt voort uit de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991). De hoofdcode "interesses van leerlingen" is gebaseerd op de resultaten van een onderzoek van Wichgers (z.d.). De hoofdcodes "capaciteiten van leerlingen" en "toekomstperspectief" zijn opgesteld op basis van zowel het onderzoek van Wichgers (z.d.) als de social cognitive career theory van Lent et al. (1994). Hiermee zijn de eerste twee groepsinterviews gecodeerd. Hierna is een inductieve benadering gehanteerd, aangezien er op basis van de transcripten van de eerste twee groepsinterviews extra codes aan het codeboek zijn toegevoegd. Op basis van dit aangepaste codeboek hebben zowel de student van dit onderzoek als een tweede beoordelaar een derde groepsinterview gecodeerd. Vervolgens is er met behulp van de Cohens Kappa berekend in hoeverre er overeenstemming was tussen de twee beoordelaars van het derde groepsinterview (Cohen, 1960). De Cohens Kappa had een waarde van 0,80. Dit betekent dat de overeenstemming tussen de twee beoordelaars substantieel te noemen is (Landis en Koch, 1977). Hierna is het definitieve codeboek opgesteld (zie tabel 1) en zijn op basis hiervan door de student van dit onderzoek de overige

4 groepsinterviews gecodeerd. Tot slot zijn de eerste drie interviews nogmaals bekeken met behulp van het definitieve codeboek om er zeker van te zijn dat alle codes volgens dezelfde criteria zijn toegewezen aan de tekstfragmenten. Na het coderen zijn thema's uit de gevonden codes gehaald. Op basis van deze thema's zijn de resultaten geschreven. Er is hierbij zowel gekeken naar hoeveel leerlingen één of meerdere factoren benoemen voor het kiezen van een profiel als naar de inhoud van de genoemde factoren door de leerlingen. In de resultaten zijn indicatoren voor leerlingen opgenomen. Een indicator bestaat uit het nummer van de school (S) en het nummer van de leerling (L). De indicator "S1, L1" betekent dat het gaat om leerling 1 van school 1.

Tabel 1

Definitieve codeboek

Hoofdcodes	Subcodes	Toelichting	Voorbeeld	Soort code
Intentie van het gedrag	Attitude	Houding van de leerling ten opzichte van het profiel	De leerling vindt een bepaald profiel leuk/interessant	Deductief
	Subjectieve norm	Mening van de omgeving over een het kiezen van een bepaald profiel	School/ouders/vrienden hebben een mening over het kiezen van een bepaald profiel	Deductief
	Waargenomen gedragscontrole	De mate van zekerheid van een leerling over het aankunnen van een bepaald profiel	De leerling twijfelt of is juist heel zeker over het aankunnen van de moeilijkheidsgraad van een bepaald profiel of bepaalde vakken binnen dit profiel	Deductief
Capaciteiten van leerlingen	x	Welke talenten en vaardigheden heeft de leerling	De leerling vindt dat hij/zij ergens goed in is	Deductief
Interesses van leerlingen	x	Welke sectoren vindt de leerling interessant	De leerling geeft aan wat hij interessant vindt aan een bepaald beroepssector/studierichting	Deductief

Toekomst-perspectief	Salaris	Mening en verwachtingen over het toekomstige salaris bij een bepaald beroep/richting	De leerling vindt het verwachte toekomstige salaris bijvoorbeeld te laag bij een bepaald beroep/richting	Deductief
	Baankansen	Mening en verwachtingen over de toekomstige baankansen bij een bepaald beroep/richting	De leerling vindt en verwacht dat er veel of weinig baankansen zijn bij een bepaald beroep/richting	Deductief
	Ideeën over toekomst	Welke ideeën heeft een leerling over zijn/haar studie/baan in de toekomst	De leerling heeft al een idee over welke studie hij wil gaan doen of welk beroep hij/zij wil gaan doen later	Inductief
Aanbod school (profielen/vakken/Profielkeuze-begeleiding)	x	Wat biedt de school de leerlingen aan wat betreft profielen, vakken en profielkeuzebegeleiding	De school biedt bepaalde profielen/vakken wel of niet aan. En wat biedt de school aan wat betreft profielkeuzebegeleiding	Inductief
Mening over docent	x	Wat vindt de leerling van docenten van een bepaald profiel of vak	De leerling kiest een bepaald vak niet, omdat hij de leraar niet leuk vindt.	Inductief
Gender-stereotypering	x	Vindt de leerling dat een bepaald profiel beter bij jongens of meisjes past	Een jongen kiest bijvoorbeeld niet voor zorg en welzijn, omdat hij dit beter bij meisjes vindt passen	Inductief

Resultaten

Uit de gecodeerde interviews is een aantal thema's naar voren gekomen, namelijk "intentie van het gedrag", "capaciteiten van leerlingen", "interesses van leerlingen", "toekomstperspectief", "aanbod van de school", "mening over docenten" en "genderstereotypering". In tabel 2 is per factor weergegeven hoeveel van de 15 leerlingen, die al een voorlopige profielkeuze hebben gemaakt, deze factor genoemd hebben. Per thema zijn hieronder de resultaten beschreven. Aangezien meerdere studenten dezelfde factoren hebben genoemd, worden er bij elk thema slechts een aantal voorbeeldcitaten vermeld. Na de beschrijving van de thema's volgt een beschrijving van de verschillen tussen leerlingen die verschillende profielen hebben gekozen wat betreft factoren die invloed hebben (gehad) bij het maken van een profielkeuze.

Tabel 2

Aantal leerlingen dat een bepaalde factor genoemd heeft tijdens de interviews

Factoren	Aantal leerlingen
Intentie van het gedrag	14
Attitude	14
Subjectieve norm	14
Mate van waargenomen gedragscontrole	9
Capaciteiten van leerlingen	15
Interesses van leerlingen	15
Toekomstperspectief	15
Aanbod van de school	14
Mening over docenten	2
Genderstereotypering	13

Intentie van het gedrag

Attitude

Er zijn 14 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor "attitude" valt. Leerlingen gaven aan dat het belangrijk is om een profiel te kiezen waar ze een positieve houding tegenover hebben. Een leerling (S6, L3) zei bijvoorbeeld: *"Want je moet gewoon maar zelf kiezen inderdaad en gewoon doen wat je leuk vindt"*. Een andere leerling (S5, L1) zei: *"Ja. Je kan beter iets kiezen waar je ook echt zin hebt om te leren"*. En leerling 2 van school 5 benoemde: *"Als je gewoon zelf iets wilt, dan moet je dat gewoon doen."* Leerling 2 van school 3 gaf aan het volgende belangrijk te vinden bij het maken van een profielkeuze: *"Gewoon waar je echt plezier in hebt en waar je goed in bent"*.

Subjectieve norm

Er zijn 14 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor "subjectieve norm" valt. Verschillende leerlingen geven aan dat mensen in hun omgeving van invloed zijn geweest op hun profielkeuze. Leerling 1 van school 1 benoemde dat de jongens op school invloed hebben op de profielkeuze van meisjes: *"Ja, en dan zeggen ze: 'ja, je bent het meisje, waarom neem je dat vak' "*. Leerling 3 van school 5 zei dat hij met ouders en vrienden gepraat heeft over het maken van de profielkeuze. Leerling 1 van school 1 gaf aan dat ze geïnspireerd was door een vriend om misschien rechten te gaan studeren, aangezien ze verhalen heeft gehoord van deze vriend die al rechten studeert. Leerling 1 van school 2 gaf aan dat zijn moeder hem het meeste had geholpen bij het maken van zijn voorlopige profielkeuze: *"En dat ze dan zei 'nou, ik denk dat je - dat dit wel verstandig is', dan dat deed ik dat, maar eigenlijk klopt dat wel, want, waardoor dat, waardoor ik er eigenlijk automatisch wel naar ga luisteren"*. Een andere leerling (S5, L1) benoemde dat vrienden ook invloed hebben op de profielkeuze van leerlingen: *"Ook wel gewoon door de vrienden en vriendinnen. Zeg maar dan gaat er één en dan willen ze allemaal mee"*.

Mate van waargenomen gedragscontrole

Er zijn 9 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor “waargenomen gedragscontrole” valt. Sommige leerlingen gaven aan dat percepties over de moeilijkheidsgraad van bepaalde vakken een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze. Leerling 3 van school 1 gaf aan dat hij eerst scheikunde in zijn profiel had gekozen, omdat hij dacht dat hij dit nodig had. Later bleek dit toch niet het geval te zijn, waardoor hij scheikunde weer uit zijn profiel heeft gehaald. Hij benoemde namelijk dat hij het zonde vond om door scheikunde het jaar niet te halen. Daarom gaf hij aan nu een vak gekozen te hebben wat hij minder leuk vindt, maar waar hij wel beter in is. Leerling 1 van school 1 benoemde ook dat hij twijfelde om een vak uit zijn profiel te halen in verband met de moeilijkheid van dit vak: *“En ik weet nog niet of ik economie-, eh nee of ik geschiedenis of aardrijkskunde eruit wil halen. Want aardrijkskunde vind ik iets lastiger dan geschiedenis.”*

Capaciteiten van leerlingen

Er zijn 15 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor “capaciteiten” valt. Alle leerlingen gaven aan dat het belangrijk is om een profiel te kiezen waar je goed in bent. Leerling 1 van school 5 zei bijvoorbeeld over hoe je een goede profielkeuze kunt maken: *“Ja. En wat je, waar je ook wel goed in bent.”*. Leerling 2 van school 6 zei: *“Tuurlijk is het beste om te kiezen waar je goed in bent”*. Een leerling (S4, L1) vertelde: *“Er goed in zijn.”*. Echter wanneer een leerling zou moeten kiezen tussen een profiel waar hij goed in is of een profiel dat hij leuk vindt, dan zouden de meeste leerlingen kiezen voor een profiel dat ze leuk vinden. Een leerling (S4, L2) benoemde bijvoorbeeld: *“Daar kun je ook goed in worden, zeg maar. Ik denk dat je dan, als je iets met plezier doet, dat dat dan wel leuker is, zeg maar.”*. Een andere leerling (S7, L2) zei dat hij het vak Duits in zijn profiel heeft gekozen, omdat hij daar altijd al goed in was.

Interesses van leerlingen

Er zijn 15 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor "interesses" valt. Een leerling (S6, L3) gaf aan dat zij op YouTube een keer een filmpje zag over stewardessen, waardoor haar interesse voor dit beroep groter werd. Vervolgens ging ze uitzoeken welke opleiding ze hiervoor nodig had. Een andere leerling (S6, L2) benoemde dat hij een nachtmens is en van feestjes houdt en daarom ook in het nachtleven wil werken. Een leerling (S4, L2) zei: *"Ik heb economie en ondernemen, omdat een eigen bedrijf leek mij wel leuk"*. De leerlingen van school 1 vertelden dat zij de keuze voor hun profielen gebaseerd op wat zij later als opleiding of werk willen gaan doen. Een leerling (S1, L1) zei: *"Hetgene waar je geïnteresseerd in bent denk ik, dat dat belangrijk is."*

Toekomstperspectief

Er zijn 15 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor "toekomstperspectief" valt. Leerling 2 van school 1 benoemde dat je het beste economie kunt kiezen, wanneer je twijfelt tussen profielen: *"Want daar kun je veel-, ja daar kun je echt veel kanten op ermee"*. Deze leerling zei ook: *"En ja, ik vind wel bij zorg en welzijn dat je nog een beetje vrij bent in wat je allemaal wilt kiezen later."* Een andere leerling (S1, L3) zei dat veel leerlingen denken dat je met het profiel landbouw niet veel kanten op kan, waardoor het niet vaak gekozen wordt. Leerling 3 van school 2 zei over zijn eigen profielkeuze: *"Ik heb zorg en welzijn, omdat ik iets met sport wil doen"*. Een andere leerling (S2, L2) zei: *"Ik heb economie gekozen omdat ik die kant op wilt gaan, maar uiteindelijk, je kan zoveel kanten op, dat maakt niet uit wat je dan eigenlijk kiest. Qua, omdat je het meestal toch nog niet weet totdat je je diploma echt hebt, dus ik kies economie gewoon omdat ik daarmee de meeste opties hebt."*

Aanbod school

Er zijn 14 leerlingen die iets gezegd hebben dat onder de factor "aanbod school" valt. Leerlingen van school 1 gaven aan dat ze het alleen in de mentorlessen gehad hebben over de profielkeuze. Ook benoemden ze 1 open dag gehad te hebben over vervolgopleidingen. Leerlingen van

school 4 benoemden dat ze voor een opdracht van school met ouders hebben gepraat over wat zij doen wat betreft werk. Ook zijn de leerlingen van school 4 bij verschillende scholen langsgegaan voor informatie over vervolgoopleidingen gaven zij aan. Leerlingen van school 5 zeiden dat ze opdrachten moeten doen op websites die te maken hebben met de profielkeuze. Ook gaven deze leerlingen aan dat de decaan heel soms langskomt om informatie te vertellen. Daarnaast is er op school 5 een informatiemarkt geweest over verschillende opleidingen volgens deze leerlingen. Een aantal leerlingen gaf aan dat ze naar externe voorlichtingsactiviteiten zijn geweest. Deze activiteiten werden georganiseerd vanuit de school. De leerlingen gingen bijvoorbeeld naar opendagen of meeloopdagen van Mbo-scholen. Een leerling (S5, L3) die nog twijfelde over welk profiel hij moest kiezen, benoemde dat *“open dagen en dat soort dingen”* kunnen helpen bij maken van de profielkeuze.

Mening over docent

Twee leerlingen van school 1 (S1, L1; S1, L2) gaven aan dat ze het vak scheikunde niet hebben gekozen, omdat de docent van dat vak vaak boos werd in de klas. Een leerling (S1, L2) zei: *“Ik heb dat ook gewoon niet gekozen om haar”*. De andere leerlingen hebben niks gezegd over het feit dat de mening over een docent invloed heeft gehad op hun profielkeuzes.

Genderstereotypering

Er zijn 13 leerlingen die iets gezegd hebben over de factor *“genderstereotypering”*. Een leerling (S4, L3) zei: *“Meisjes krijgen sneller-, makkelijk-, uh hogere cijfers bij gym.”* . Een andere leerling (S4, L1) zei over meisjes: *“Zij hoefden tien centimeter lager te springen, kregen ze een punt hoger als wij”*. Een leerling van een andere school (S1, L1) gaf aan te denken dat jongens echter wel vaker voor sport kiezen binnen een profiel, omdat jongens anders zijn dan meisjes: *“Ja jongens kiezen meer iets in de sport en in de techniek”*. Andere leerlingen (S5, L3; S2, L1) zeiden ook dat de meeste jongens voor techniek kiezen. Leerling 2 van school 5 zei dat de meeste meisjes voor zorg en welzijn kiezen: *“En meisjes dan bijvoorbeeld met zorg en welzijn, de meesten.”*. Ook leerling 3 van school 6 gaf

aan dat zorg en welzijn meer door meisjes wordt gekozen en techniek meer door jongens. Leerling 2 van school 3 zei: *“Gewoon meisjes willen verpleegster worden en juffen of zo.”*. Leerling 2 en 3 van school 5 gaven aan te vinden dat over het algemeen bepaalde profielen niet beter bij jongens of meisjes passen. Twee leerlingen van school 1 (L1 en L2) zeiden dat zowel jongens als meisjes soms worden onderschat. Een leerling (S1, L1) zei: *“En ze onderschatten meiden veel sneller dan jongens, en soms onderschatten ze jongens ook, daar niet van. Dus dan zeggen ze: 'ja, je gaat, je kan de zorg niet in', 'ja, dat is iets voor meisjes, dat is echt niet iets voor jongens', dus dan onderschatten ze jongens ook.”*.

Verschillen tussen leerlingen per profiel

Van de geïnterviewde leerlingen hebben vijf leerlingen het profiel “economie”, vier leerlingen het profiel “techniek”, vijf leerlingen het profiel “zorg & welzijn” en één leerling het profiel “landbouw” doorgegeven als voorlopige profielkeuze. De overige vier leerlingen hebben aangegeven nog geen voorlopige profielkeuze gemaakt te hebben. De verschillen in factoren tussen leerlingen die de voorlopige profielen “economie”, “techniek” en “zorg en welzijn” hebben gekozen, zullen hieronder besproken worden. Aangezien maar één leerling als voorlopig profiel “landbouw” heeft gekozen, zal deze leerling niet meegenomen worden in de vergelijking. In tabel 3 is een overzicht te vinden van het aantal leerlingen per profiel dat een bepaalde factor genoemd heeft als reden voor het kiezen van een voorlopig profiel.

Profiel economie

Twee van de vijf leerlingen (S1, L1; S2, L1) die als voorlopige profielkeuze “economie” hebben gekozen, gaven aan dit profiel te hebben gekozen in verband met de vervolgstudies die zij willen gaan doen (stewardessenopleiding/hotelschool). Eén leerling (S2, L2) die het profiel “economie” wil kiezen, benoemde dat hij dacht dat hij met dit profiel de meeste opties zou hebben wat betreft vervolgopleidingen en banen in de toekomst. Een andere leerling (S4, L2) die van plan is het profiel

“economie” te kiezen, gaf aan dat hij misschien een eigen bedrijf beginnen in de toekomst. Er was ook een leerling (S6, L2) die vertelde dat hij het profiel “economie” het beste bij hem vond passen.

Profiel techniek

Eén leerling (S3, L1) gaf aan “techniek” als voorlopig profiel te hebben gekozen, omdat hij niet goed stil kan zitten en graag bezig wil zijn. Twee leerlingen (S4, L1; S5, L3) vertelden dat zij “techniek” willen kiezen, omdat ze later willen werken in deze richting (militair/mechatronica/robotica). Een andere leerling (S5, L1) benoemde dat hij twijfelde tussen “techniek” en “zorg en welzijn”, maar dat “techniek” hem net wat leuker leek.

Profiel zorg & welzijn

Twee leerlingen (S2, L3; S4, L3) benoemden dat zij waarschijnlijk “zorg en welzijn” gaan kiezen, omdat ze houden van sport en hier later iets mee willen gaan doen. Eén leerling (S1, L3) gaf aan later ook iets met sport te willen gaan doen of iets met fysiotherapie. Ook een andere leerling (S1, L2) gaf aan iets met fysiotherapie bij kinderen te willen gaan doen. Tot slot benoemde een leerling (S5, L2) dat ze later misschien in een ziekenhuis wil gaan werken.

Tabel 3

Verschillen in benoemde factoren tussen leerlingen per profiel in aantallen

		Techniek (4 leerlingen)	Zorg & Welzijn (5 leerlingen)	Economie (5 leerlingen)
Intentie van het gedrag	Attitude	4	4	5
	Subjectieve norm	4	5	4

Mate van waargenomen gedragscontrole	2	3	4
Capaciteiten van leerlingen	4	5	5
Interesses van leerlingen	4	5	5
Toekomstperspectief	4	5	5
Aanbod van de school	4	4	5
Mening over docenten	0	1	1
Genderstereotypering	4	3	5

Conclusie

Voorafgaand aan dit thesis-onderzoek zijn twee onderzoeksvragen opgesteld. De eerste onderzoeksvraag was: "Welke factoren hebben volgens vmbo-tl leerlingen een rol gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze?". Uit dit thesis-onderzoek is naar voren gekomen dat volgens vmbo-tl leerlingen meerdere factoren een rol spelen of hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze. Eén van de factoren die volgens vmbo-tl leerlingen van invloed is op hun voorlopige profielkeuze is de houding die zij hebben ten opzichte van een bepaald profiel, oftewel lijkt het profiel hen interessant of leuk. Daarnaast speelt ook de invloed van de omgeving een rol bij het maken van een voorlopige profielkeuze volgens vmbo-tl leerlingen. Vmbo-tl leerlingen bespreken bijvoorbeeld met vrienden, klasgenoten, ouders en docenten wat een verstandige profielkeuze voor hen zou kunnen zijn. Vmbo-tl leerlingen gaven echter aan het belangrijk te vinden om wel echt zelf een keuze te maken en je niet te veel te laten beïnvloeden door wat andere mensen vinden. Daarnaast speelt ook de perceptie die vmbo-tl leerlingen hebben over de moeilijkheid van een profiel of van bepaalde vakken een rol bij het kiezen van een voorlopig profiel. Vmbo-tl leerlingen kiezen meestal vakken waar ze goed in zijn en laten vakken waar ze niet goed in zijn vallen. Verder vinden alle vmbo-tl leerlingen het over het

algemeen belangrijk om een profiel te kiezen waar je goed in bent, wat je leuk vindt en waar je iets aan hebt voor je toekomst. Het salaris wordt hierbij niet als belangrijk gevonden door de vmbo-tl leerlingen, maar daarentegen een goed vooruitzicht hebben op een baan en opties open houden wel. Sommige scholen hebben restricties wat betreft het kiezen van bepaalde vakken. Sommige vakken kunnen binnen een bepaald profiel niet gekozen worden en andere vakken zijn juist weer verplicht bij een bepaald profiel. De profielkeuzebegeleiding op scholen wordt niet altijd als nuttig ervaren door de vmbo-tl leerlingen. Vmbo-tl leerlingen geven ook aan dat bepaalde profielen vaker door jongens dan meisjes gekozen worden en ook andersom. Het profiel zorg & welzijn wordt volgens vmbo-tl leerlingen vaker gekozen door meisjes en het profiel techniek juist vaker door jongens. Echter zou het volgens vmbo-tl leerlingen niet uit moeten maken of je een jongen of meisje bent bij het maken van een profielkeuze.

Voorafgaand aan dit thesis-onderzoek zijn twee theoretische modellen besproken, die kunnen helpen de profielkeuze van vmbo-tl leerlingen te verklaren, namelijk de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) en de social cognitive career theory (Lent et al., 1994). De Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) onderscheid een aantal factoren die de intentie van het gedrag beïnvloeden. De factor "intentie van het gedrag" wordt volgens de Theory of Planned Behavior beïnvloedt door drie factoren. De eerste factor is "attitude", oftewel de houding die een vmbo-tl leerling heeft ten opzichte van een bepaald profiel. De tweede factor is de "subjectieve norm", dat wil zeggen de invloed van de omgeving, zoals ouders en vrienden, op het maken van een voorlopige profielkeuze. De derde factor is de mate van "waargenomen gedragscontrole", oftewel hoe zeker een leerling is dat hij controle heeft over zijn gedrag en de moeilijkheid van een profiel aankan. Deze factoren zijn terug te zien in de resultaten bij leerlingen die een voorlopige profielkeuze hebben gemaakt. De geïnterviewde leerlingen gaven aan dat zowel hun houding ten opzichte van een profiel, de mening van de omgeving over een profiel als de zekerheid over het aankunnen van een bepaald profiel belangrijk zijn bij het maken van hun profielkeuze.

De social cognitive career theory (Lent et al., 1994) onderscheid drie hoofdfactoren, namelijk

“zelfeffectiviteit”, “resultaatsverwachtingen” en “doelen”. In dit thesis-onderzoek gaat het bij de factor “zelfeffectiviteit” over of een leerling denkt dat hij over de capaciteiten beschikt om een bepaald profiel met succes te kunnen afronden. Bij de factor “resultaatsverwachtingen” gaat het over wat een leerling denkt te kunnen bereiken met de keuze voor een bepaald profiel. En de factor “doelen” heeft te maken met de intentie die iemand heeft om een bepaald resultaat in de toekomst te bereiken. Deze drie factoren benoemden de leerlingen van dit thesis-onderzoek ook als factoren die invloed hebben of hebben gehad op hun voorlopige profielkeuze. De leerlingen gaven bijvoorbeeld aan dat ze een bepaald profiel willen kiezen, omdat ze er goed in zijn (zelfeffectiviteit) of omdat ze denken dat ze later veel kanten op kunnen met een bepaald profiel en goede baankansen kunnen krijgen (resultaatsverwachtingen en doelen).

Uit een onderzoek van Wichgers (z.d.) is gebleken dat mentoren en decanen de “capaciteiten van leerlingen”, de “interesses van leerlingen” en het “toekomstperspectief” van leerlingen de belangrijkste factoren vinden bij het maken van een profielkeuze. De factor “capaciteiten van leerlingen” komt overeen met de factor “zelfeffectiviteit” van de social cognitive career theory (Lent et al., 1994). De factor “toekomstperspectief” komt overeen met de factoren “resultaatsverwachtingen” en “doelen” van de social cognitive career theory (Lent et al., 1994). Daarnaast is uit het onderzoek van Wichgers (z.d.) nog een factor naar voren gekomen, namelijk “interesses van leerlingen”. Leerlingen kiezen bijvoorbeeld een profiel, omdat ze geïnteresseerd zijn in een bepaalde studierichting of beroep.

Uit de interviews met vmbo-tl leerlingen was geen duidelijk onderscheid te maken tussen de factor “interesses van leerlingen” (Wichgers, z.d.) en de factor “attitude” (Lent et al., 1994). Dit komt omdat leerlingen in de interviews niet duidelijk aangaven dat ze voorlopig profiel hebben gekozen, omdat de vakken leuk of interessant vinden of omdat ze de studierichting/sector interessant vinden.

Naast de hierboven genoemde factoren die overeenkomen met factoren uit theoretische modellen, is er uit dit thesis-onderzoek ook een aantal nieuwe factoren naar voren gekomen die volgens leerlingen zelf invloed hebben of hebben gehad op hun profielkeuze. Eén van de genoemde

factoren door leerlingen uit dit thesis-onderzoek is het "aanbod van de school". Deze factor gaat over wat de school de leerlingen aanbiedt wat betreft mogelijk profielen/vakken en profielkeuzebegeleiding. Vmbo-tl leerlingen gaven aan dat sommige vakken verplicht zijn binnen een bepaald profiel en dat sommige vakken niet gekozen mogen worden binnen een bepaald profiel. Ook uit een onderzoek van Hipkins en Vaughan (2019) is naar voren gekomen dat de opties die de school aanbiedt qua profielen en vakken een factor is die invloed heeft op de profielkeuze van leerlingen. Daarnaast werd "genderstereotypering" gevonden als factor voor het kiezen van een bepaald profiel. Leerlingen gaven aan dat het profiel techniek en het vak sport meer gekozen worden door jongens en dat het profiel zorg en welzijn vaker wordt gekozen door meisjes. Ook uit eerder onderzoek (Jeffries et al., 2020; Dom & Yi, 2018) is gebleken dat meisjes minder vaak dan jongens kiezen voor STEM-onderwijs (science, technology, engineering, mathematics).

De tweede onderzoeksvraag was: *"Zijn er hierbij verschillen tussen vmbo-tl leerlingen die verschillende voorlopige profielen hebben gekozen?"*. Er zijn in dit thesis-onderzoek geen grote verschillen in factoren gevonden tussen vmbo-tl leerlingen die verschillen profielen hebben gekozen. Het toekomstperspectief (gewenste opleiding of baan in de toekomst) speelt bij alle profielen een net zo grote rol bij het maken van een profielkeuze. Deze factor speelt geen grotere rol bij leerlingen die een bepaald voorlopig profiel hebben gekozen. Het profiel zorg & welzijn wordt vaak gekozen door vmbo-tl leerlingen die iets met sport of fysiotherapie willen doen of voor mensen willen zorgen in een ziekenhuis. Ook eerder onderzoek (Wilkes et al., 2015) laat zien dat studenten kiezen voor een opleiding in de zorg, omdat ze het leuk vinden om te zorgen voor mensen en om mensen te helpen. De profielen zorg & welzijn en economie worden door de meeste vmbo-tl leerlingen gezien als profielen met de meeste mogelijkheden wat betreft vervolgopleidingen en banen. Uit eerder onderzoek (Wilkes et al., 2015) is ook gebleken dat studenten denken dat ze met een opleiding in de zorg goede baankansen hebben in de toekomst. Ook een onderzoek van Luan et al. (2023) is naar voren gekomen dat studenten kiezen voor een opleiding in de richting economie, omdat ze bijvoorbeeld denken dat ze veel verschillende mogelijkheden hebben na het afronden van deze opleiding. Het

profiel techniek wordt, zoals eerder genoemd is, volgens vmbo-tl leerlingen vaker gekozen door jongens dan door meisjes.

De belangrijkste doelen van dit thesis-onderzoek waren erachter komen welke factoren volgens vmbo-tl leerlingen een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze en erachter komen of hierbij verschillen zijn tussen vmbo-tl leerlingen die verschillende voorlopige profielen hebben gekozen. Dit thesis-onderzoek heeft bijgedragen aan meer kennis over factoren die volgens vmbo-tl leerlingen zelf een rol hebben gespeeld bij hun voorlopige profielkeuze. Hiermee heeft dit thesis-onderzoek een begin gemaakt met het onderzoeken van de profielkeuze op het vmbo. Het is duidelijk geworden dat de factoren uit de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) en de social cognitive career theory (Lent et al., 1994), zoals verwacht, ook van toepassing zijn op de voorlopige profielkeuze van de vmbo-tl leerlingen van dit thesis-onderzoek. Uit een onderzoek van Wichgers (z.d.) bleek al eerder dat decanen en mentoren de factoren "capaciteiten", "interesses" en "toekomstperspectief" als de belangrijkste factoren zien bij het maken een profielkeuze. Uit dit thesis-onderzoek blijkt nu ook dat vmbo-tl leerlingen zelf het hier ook mee eens zijn. Alle leerlingen hebben bovenstaande factoren namelijk genoemd als belangrijke reden bij het maken van een profielkeuze. Uit eerder onderzoek van Hipkins en Vaughan (2019) bleek dat het gewenste salaris in de toekomst mee zou spelen bij het maken van een profielkeuze, maar salaris is in dit thesis-onderzoek niet naar voren gekomen als een factor. Het is daarnaast duidelijk geworden dat er geen grote verschillen zijn in factoren tussen leerlingen die verschillende voorlopige profielen hebben gekozen. Er zijn belangrijke inzichten gevonden over factoren die volgens leerlingen zelf een rol spelen bij de profielkeuze van vmbo-tl leerlingen in dit thesis-onderzoek die relevant zijn voor de profielkeuzevoorlichting en -begeleiding op scholen.

Aan dit thesis-onderzoek zitten een aantal methodologische beperkingen. Ten eerste is bij dit thesis-onderzoek gebruik gemaakt van secundaire interviews die al eerder verzameld zijn door onderzoekers van de Rijksuniversiteit van Groningen voor het Flow-vo project. Hierdoor zijn de groepsinterviews niet alleen gericht geweest op de onderzoeksvragen van dit thesis-onderzoek, waardoor op relevante onderwerpen voor dit thesis-onderzoek niet goed is doorgevraagd. Daarnaast

zijn niet aan alle leerlingen precies dezelfde vragen gesteld. Soms moest er namelijk een leerling eerder weg, waardoor deze leerling een aantal vragen gemist heeft. Ook zijn de groepsinterviews niet allemaal even lang qua tijd, omdat leerlingen soms weer door moesten naar een volgende les. Bij het ene groepsinterview is hierdoor meer doorgevraagd op de antwoorden van leerlingen dan bij het andere groepsinterview. Door deze reden kan het zijn dat meer leerlingen dezelfde mening hadden over iets, terwijl dit niet uit de interviews naar voren is gekomen. Dit kan de resultaten van dit thesis-onderzoek hebben vertekend. Ook kan het zijn dat de resultaten van dit thesis-onderzoek vertekend zijn door sociaal wenselijke antwoorden van leerlingen. De leerlingen zijn namelijk in groepjes geïnterviewd, waardoor ze zich misschien hebben aangepast aan de andere leerlingen. Daarnaast is er geen goede beschrijving gemaakt kunnen worden van de verschillen in factoren tussen leerlingen die verschillende voorlopige profielkeuzes hebben gemaakt, doordat de profielen in dit thesis-onderzoek scheef verdeeld zijn.

Een suggestie voor vervolgonderzoek kan zijn om nog meer onderzoek te doen naar de verschillen in factoren tussen leerlingen die verschillende voorlopige profielkeuzes hebben gemaakt. In dit thesis-onderzoek was de verdeling tussen de profielen scheef, waardoor deze niet goed met elkaar te vergelijken waren. Ook waren er maximaal 5 leerlingen per profiel, waardoor deze resultaten niet erg representatief zijn voor alle vmbo-tl leerlingen in Nederland. Er kan ook nog meer onderzoek gedaan worden naar wat precies de verschillen zijn wat betreft het aanbod aan vakken, profielen en de profielkeuzebegeleiding vanuit de school.

Aangezien dit thesis-onderzoek alleen bij vmbo-tl leerlingen is uitgevoerd, is een suggestie voor vervolgonderzoek om dit onderzoek ook uit te voeren bij de andere vmbo-niveaus. Hierbij is het van belang om dezelfde vragen te stellen aan alle leerlingen, zodat de antwoorden goed met elkaar vergeleken kunnen worden. Om sociale wenselijkheid te voorkomen, kunnen beter individuele interviews afgenomen worden met leerlingen in plaats van groepsinterviews. Bij groepsinterviews kunnen participanten namelijk meningen van elkaar gaan overnemen en bij individuele interviews niet (Braun & Clarke, 2006).

Literatuur

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-t](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-t)
- Bakens, J., Bijlsma, I., Dijksman, S., Fouarge, D., & Goedhart, R. (2021). *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2026* (ROA Reports No. 005.). ROA. <https://doi.org/10.26481/umarep.2021005>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Prentice-Hall.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022, 22 april). *Mbo; studenten, studierichting, migratieachtergrond 2015/'16-2021/'22*. Statline. Geraadpleegd op 22 november 2022, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83850NED/table?ts=1669120694311>
- Cohen, J. (1960). A Coefficient of Agreement for Nominal Scales. *Educational and Psychological Measurement*, 20(1), 37–46. <https://doi.org/10.1177/001316446002000104>
- Delay, C. (2020). Youngsters' choices within the field of vocational education in French-speaking Switzerland: the interplay of institutional influences, peer-group and habitus. *Journal of Youth Studies*, 25(1), 116–135. <https://doi.org/10.1080/13676261.2020.1849583>
- Denissen, J. J. A., Zarrett, N. R., & Eccles, J. S. (2007). I Like to Do It, I'm Able, and I Know I Am: Longitudinal Couplings Between Domain-Specific Achievement, Self-Concept, and Interest. *Child Development*, 78(2), 430–447. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01007.x>
- Dijks, M. A. (z.d.). *Understanding Dutch students' subject choices in secondary education using the Theory of Planned Behavior*. [Unpublished manuscript]. GION onderwijs/onderzoek.
- Dom, V. & Yi, G. (2018). Gender and subject choice: an empirical study on undergraduate students' majors in Phnom Penh. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(1), 40-47.

- Geraadpleegd op 23 mei 2023, van <https://eric-ed-gov.proxy-ub.rug.nl/?id=ED581226>
- Flow-vo. (z.d.). *Het onderzoek Flow-vo*. Geraadpleegd op 21 november 2022, van <https://flow-vo.nl/>
- Hipkins, R. & Vaughan, K (2019). *Subject choice for the future of work: Insights from research literature*. New Zealand Council for Educational Research. Geraadpleegd op 1 februari 2023, van https://www.researchgate.net/publication/338844264_Subject_choice_for_the_future_of_work_Insights_from_research_literature
- Jiang, Z., & Zhang, Z. (2012). Using Social Cognitive Career Theory to Predict the Academic Interests and Goals of Chinese Middle Vocational-Technical School Students. *Public Personnel Management, 41*(5), 59–68. <https://doi.org/10.1177/009102601204100506>
- Jeffries, D., Curtis, D., & Conner, L. (2020). Student Factors Influencing STEM Subject Choice in Year 12: a Structural Equation Model Using PISA/LSAY Data. *International Journal of Science and Mathematics Education, 18*(3), 441–461. <https://doi.org/10.1007/s10763-019-09972-5>
- Jin, W., Muriel, A., & Sibieta, L. (2011). *Subject and course choices at ages 14 and 16 amongst young people in England: Insights from behavioural economics* (DfE Research Report DFE-RR160). Department for Education. Geraadpleegd op 22 november 2022, van https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/182677/DFE-RR160.pdf
- Korpershoek, H., Beijer, C., Spithoff, M., Naaijer, H. M., Timmermans, A. C., van Rooijen, M., Vugteveen, J., & Opdenakker, M-C. (2016). *Overgangen en aansluitingen in het onderwijs: Deelrapportage 1: reviewstudie naar de po-vo en de vmbo-mbo overgang*. GION onderzoek/onderwijs.
- Korpershoek, H., Karssen, M., Spijkerboer, A., Petit, R., & Hermans, A. (2022). *Effectieve loopbaanoriëntatie en loopbaanbegeleiding (LOB) in het vmbo: een overzichtsstudie van nationale en internationale literatuur*. GION onderwijs/onderzoek.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *Biometrics, 33*(1), 159. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lent, R. W., Brown, S. D. & Hackett, G. (1994). Toward a Unifying Social Cognitive Theory of Career and

- Academic Interest, Choice, and Performance. *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79–122. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1994.1027>
- Luan, N. T., Nguyen, H. T., Nguyen, N. H., Nguyen, D. L., Nguyen, T. T. D., & Le, D. L. (2023). Factors affecting students' career choice in economics majors in the COVID-19 post-pandemic period: A case study of a private university in Vietnam. *Journal of Innovation & Knowledge*, 8(2), 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2023.100338>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (z.d.-a). *Doorstroom naar het vervolgonderwijs*. Geraadpleegd op 7 december 2023, van <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/sectorakkoord-2020/brede-vorming-voor-alle-leerlingen/doorstroom-naar-het-vervolgonderwijs>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (z.d.-b). *Instroom in het middelbaar beroepsonderwijs*. OCW in cijfers. Geraadpleegd op 16 mei 2023, van <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/middelbaar-beroepsonderwijs/studenten/instroom-in-het-middelbaar-beroepsonderwijs>
- Mtemeri, J. (2020). Peer pressure as a predictor of career decision-making among high school students in Midlands Province, Zimbabwe. *Global Journal of Guidance & Counseling in Schools*, 10(3), 120–131. <https://doi.org/10.18844/gjgc.v10i3.4898>
- Nawabi, S. (2019). Parental influence on career choice of their children: literature review. *International Journal of Advanced Research*, 7(3), 221–227. <https://doi.org/10.21474/ijar01/8625>
- Quijano-Pagutayao, A. S., David, M. E., Quimbo, M. A. T., & Dizon, J. T. (2020). Determinants of agriculture as a degree choice among the youth in Bukidnon, Philippines. *International journal of advanced research*, 8(10), 332–341. <https://doi.org/10.21474/ijar01/11861>
- Rijksoverheid. (2022, 24 juni). *Kabinet neemt maatregelen tegen arbeidsmarktkrapte*. Geraadpleegd op 3 november 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/24/kabinet-neemt-maatregelen->

tegen-arbeidsmarktkrapte

Rijksoverheid. (2023, 3 februari). *Aanpak personeelstekort in techniek en ICT*. Geraadpleegd op 16 mei

2023, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/02/03/aanpak-personeelstekort-in-techniek-en-ict>

Rijksoverheid. (z.d.). *Hoe zit het vmbo in elkaar?* Geraadpleegd op 8 december 2022, van

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-zit-het-vmbo-in-elkaar>

Sevilla, M. I. A., & Rangel, V. S. (2022). Gender Differences in STEM Career Development in Postsecondary Vocational-Technical Education. A Social Cognitive Career Theory Test. *Journal of Career Development, 50*(2), 255–272. <https://doi.org/10.1177/08948453221086979>

Vugteveen, J., Timmermans, A. C., Korpershoek, H., van Rooijen, M., & Opdenakker, M-C. (2016).

Overgangen en aansluitingen in het onderwijs: Deelrapportage 3: empirische studie naar de cognitieve en niet-cognitieve ontwikkeling van leerlingen rondom de vmbo-mbo overgang. GION onderzoek/onderwijs.

Warrens, M. J., Korpershoek, H., Fleur, E., & Dijks, M. (2019). *Vmbo-leerling ontstijgt advies*. *Didactief*.

Geraadpleegd op 22 november 2022, van <https://research.rug.nl/en/publications/vmbo-leerling-ontstijgt-advies>

Wichgers, I.J.M. (2023). *Students' Experiences with Career Guidance in Secondary Education*.

[Unpublished manuscript]. GION onderwijs/onderzoek.

Wichgers, I.J.M. (z.d.). *Dutch Secondary School Counselors' and Tutors' Views on How Students Should*

Make Study Profile Choices [Unpublished manuscript]. GION onderwijs/onderzoek.

Wichgers, I.J.M., Korpershoek, H., Warrens, M. J., Dijks, M. A., & Bosker, R. J. (2022). Study profile

choices in secondary education: searching for factors underlying the recommendations made by school guidance counsellors and tutors to vignette students. *British Journal of Guidance & Counselling*. <https://doi.org/10.1080/03069885.2022.2068504>

Wilkes, L. M., Cowin, L. S., & Johnson, M. (2015). The reasons students choose to undertake a nursing

degree. *Collegian*, 22(3), 259–265. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2014.01.003>

Wolf, A. (2011). *Review of Vocational Education - The Wolf Report*. Department for Education.

Geraadpleegd op 22 november 2022, van

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/180504/DFE-00031-2011.pdf

Bijlagen

Bijlage 1: eerste versie codeboek

Hoofdcodes	Subcodes	Toelichting	Voorbeeld	Soort code
Intentie van het gedrag	Attitude	Houding van de leerling ten opzichte van het profiel	De leerling vindt een bepaald profiel leuk/interessant	Deductief
	Subjectieve norm	Mening van de omgeving over een het kiezen van een bepaald profiel	Ouders/vrienden hebben een mening over een bepaald profiel	Deductief
	Waargenomen gedragscontrole	De mate van zekerheid van een leerling over het aankunnen van een bepaald profiel	De leerling twijfelt of is juist heel zeker over het aankunnen van de moeilijkheidsgraad van een bepaald profiel of bepaalde vakken binnen dit profiel	Deductief
Capaciteiten van leerlingen	Talenten	Waar heeft de leerling aanleg voor	De leerling vindt dat hij/zij ergens goed in is	Deductief
	Vaardigheden	Welke vaardigheden heeft de leerling geleerd	De leerling heeft bepaalde vaardigheden geleerd in zijn/haar leven	Deductief
Interesses van leerlingen	x	Welke sectoren vindt de leerling interessant	De leerling geeft aan wat hij interessant vindt aan een bepaald beroepssector/studierichting	Deductief
Toekomst-perspectief	Salaris	Mening en verwachtingen over het toekomstige salaris bij een bepaald beroep/richting	De leerling vindt het verwachte toekomstige salaris bijvoorbeeld te laag bij een bepaald beroep/richting	Deductief
	Baankansen	Mening en verwachtingen over de toekomstige baankansen bij een bepaald beroep/richting	De leerling vindt en verwacht dat er veel of weinig baankansen zijn bij een bepaald beroep/richting	Deductief

Bijlage 2: onderwerpen interviewvragen onderzoeker GION

- Aanbod activiteiten/lessen door de school.
- Kennis van reden/doel waarvoor leerlingen een profielkeuze moeten maken.
- Kennis van inhoud van de profielen.
- Mening over profielkeuzebegeleiding.
- Invloed profielkeuzebegeleiding op profielkeuze.
- Reden voor het kiezen van een profiel.
- Invloed van omgeving op het maken van profielkeuze.
- Invloed decaan/mentor/school op het maken van een profielkeuze.
- Mening over of bepaalde profielen beter passen bij jongens of meisjes.
- Mening over verschillen tussen jongens en meisjes wat betreft het krijgen van een advies over de profielkeuze.
- Redenen voor het feit dat weinig leerlingen een bepaald profiel kiezen.